

Tenim història

per Joan Alsina i Giralt

En l'"Anuari Sabadellenc" de l'any 1928 mossèn Gabriel Clausellas, aleshores Arxiver Municipal, hi publicà un article amb aquest títol en el qual s'hi feia un breu resum de tota la història de Sabadell; l'article acabava amb aquestes paraules: "No som pas d'avui; som d'ahir; tenim la nostra història i, per tant, la nostra tradició. Elles han d'ésser el nostre guiatge i la nostra força. Obrem, doncs, atenent i considerant sempre la pedra d'on havem estat tallats".

I que no som d'avui, que som d'ahir, ens ho vénen a demostrar de manera irrefutable els nombrosos testimonis de la nostra història que tenim guardats, no en una tancada llobreguesa, sinó en institucions públiques obertes a tothom.

Exemples d'aquestes institucions sabadellenques, obertes a tots i, afortunadament, cada dia més freqüentades, són l'Arxiu Històric, els Museus d'Història i d'Art, l'Exposició permanent d'Eines del Camp i l'Institut de Paleontologia Miquel Crusafont.

L'Arxiu Històric de Sabadell - Si la importància del contingut de l'Arxiu no quedés plenament demostrada per la quantitat i qualitat de tota la documentació que s'hi guarda, antiga i moderna, el sol fet que el seu fons documental hagi estat la base per obres tan valuoses per als sabadellencs com els "Annals" d'Antoni Bosch i Cardellach i els "Elements d'Història de Sabadell" de Miquel Carreras i Costajussà, seria prou per demostrar la importància de tot el que a l'Arxiu es guarda.

L'encert de la Corporació Municipal de traslladar l'Arxiu des del seu enconyiment de les golfes de les Cases Consistorials a la magnificència noucentista de la casa Ponsà ha fet que aquesta institució sigui cada dia més visitada, no sols per simples curiosos, que benvinguts hi siguin, sinó per estudiosos i afeccionats a la nostra història que hi poden trobar des de les primeres notícies dels masos del pla de Sabadell i de la seva primitiva parròquia de Sant Fel·liu d'Arrahona, a l'altra banda del riu, "enllà de l'aigua", fins a les darreres novetats sabadellenques com poden ser els estudis per a la realització del Parc Catalunya.

Tan important, però, com l'existèn-

cia d'investigadors a l'Arxiu és la cooperació que, en forma de donatius de documentació diversa van donant força sabadellencs. En la Memòria de 1985 hi consten més de seixanta persones que han fet donatius a l'Arxiu. No ha d'ésser sols el fons que quotidianament va entregant el nostre Ajuntament; és entre tots que també podem ampliar el contingut del nostre Arxiu enriquint-lo més i més cada dia i millorant d'aquesta manera la funció que ara ja tan brillantment aconsegueix: la d'ésser testimoni fidel de la nostra història documental.

EL Museu d'Història - Si de gairebé immemorial hem de considerar l'origen de l'Arxiu, més ben conegudes són les dades del Museu d'Història, de creació moderna.

La inauguració oficial del Museu d'Història fou durant la Festa Major del 1931. Hi ha, però, tota una prehistòria, estudiada a fons en la Ponència que el senyor Lluís Mas i Gomis, durant molts anys Director del Museu, llegí a la Fundació Bosch i Cardellach el març de 1957. La història més recent del Museu ha estat feta pel senyor Joan Farell i Domingo ("El cinquantenari del Museu d'Història" Quaderns d'Arxiu de la Fundació Bosch i Cardellach n.º. XLI-1982).

Si l'Arxiu és, com hem vist, el graó documental escrit de la nostra història el Museu d'Història n'és el graó gràfic. Des dels enterraments de can Roqueta (de 1000 a 650 anys abans de Crist) fins a vestuaris o màquines de vapor del segle dinou, passant pel mosaic i els dòl·lums de la vila romana de La Salut, podem contemplar al nostre Museu d'Història i d'una manera ben gràfica, tota l'evolució històrica de Sabadell.

El valuós i abundant contingut del Museu d'Història i el relativament petit espai per incloure-ho tot, féu que el Museu d'Història donés naixença a altres dos Museus: el d'Art, animador del qual fou el senyor Lluís Clapés i González, i el de Paleontologia, nascut sota la cura del Doctor Miquel Crusafont i Pairó; de tots dos Museus en parlarem més endavant.

Moltes han estat les aportacions i donatius que ha rebut el Museu d'Història de tots els sabadellencs; ja en el Catàleg que es va editar l'any 1970 s'hi deia: "Els sabadellencs s'han recordat del

seu Museu oferint-li tot allò que és important per al coneixement de la vida i el treball dels homes".

I la visita al Museu d'Història ens dona, que és molt, aquest coneixement de la vida i el treball dels homes del Sabadell de totes les èpoques.

L'Institut de Paleontologia Miquel Crusafont - Lenta i difícil fou la gestació d'aquest Institut.

El valuós fons paleontològic del Museu de Sabadell, degut principalment a la incansable activitat del Dr. Crusafont, s'amuntegava al Museu, com deia el mateix Dr. Crusafont en una carta al seu amic i col·laborador Dr. Jaume Truyols datada a novembre de 1964, "en un caos de fòssils reenterrats en caixes per tot arreu". El Dr. Josep Vicenç Santafè, en el "Quadern" monogràfic dedicat a Miquel Crusafont i publicat l'any 1984, va fer ja una documentada història de la seva gestació.

Per fi el 9 de novembre de 1969 s'inaugurava el nou Institut Provincial de Paleontologia que des d'octubre de 1983 porta, a més, el nom del Dr. Miquel Crusafont.

El contingut de l'Institut va ja més enllà de la història o prehistòria sabadellenques de la mateixa manera que el seu creador, el Dr. Crusafont, va anar més enllà d'ésser una celebritat local per convertir-se en una figura internacional.

Però les profundes arrels sabadellenques del Dr. Crusafont, que li feien posar la condició, en una carta del febrer de 1961 al President de la Diputació de Barcelona, que "l'Institut de Paleontologia radica sempre a Sabadell" han fet que aquest Institut, nascut amb els materials paleontològics de l'antic Museu de Sabadell, pugui ésser considerat com una de les institucions sabadellenques de més categoria i alhora d'un contingut més universal.

El Museu d'Art - Moltes de les obres, pintura, dibuix, escultura, avui en el Museu d'Art, s'amuntegaven en el "cuarto de mals endreços" del Museu d'Història que s'anava fent petit per poder exposar adequadament tot el valuós material de què es disposava.

La creació de l'Institut de Paleontologia fou ja un bon alleujament del problema, però quedava encara molta co-

sa, pintura i dibuix especialment, sense poder-se exposar.

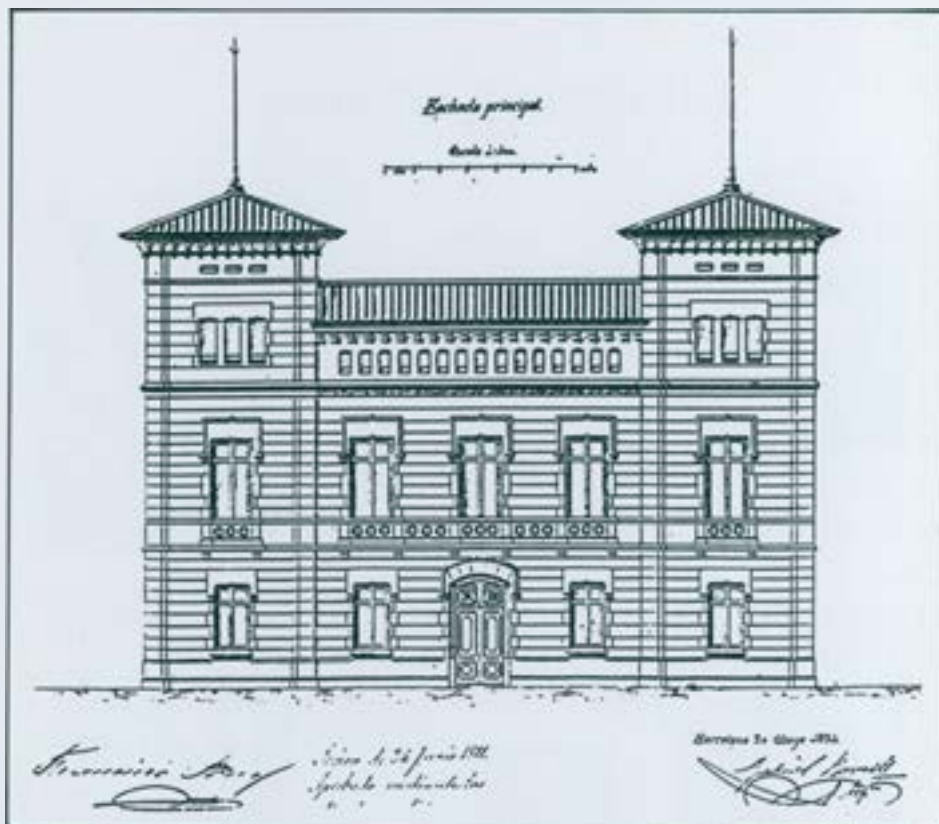
El senyor Lluís Clapés i Gonzàles fou l'animador del traspàs de tot el fons d'Art del Museu d'Història al nou Museu d'Art del carrer del Dr. Puig. S'habilità el bell casal de la família Turull, de l'alta burgesia sabadellenca, i molts dels salons d'aquesta casa són avui encara visibles amb tot el seu esplendor noucentista. El maig de 1970 es féu la inauguració oficial.

Els dibuixos, pintures i escultures que conté el Museu d'Art són una gairebé exhaustiva mostra dels artistes sabadellencs de totes les èpoques; s'hi recullen a més, algunes obres d'artistes no sabadellencs.

La visita al Museu d'Art ens ve a completar la història de Sabadell i ens fa palès que la nostra Ciutat no és ni ha estat sols empori de pagesos, industrials i obrers sinó que també ha estat bressol de bons artistes.

L'Exposició Permanent d'eines agrícoles - Que la nostra Ciutat, avui tan industrialitzada, fou eminentment agrícola en els seus inicis és cosa de la que ningú no en dubta. Ja Miquel Carreras en els seus *"Elements d'Història de Sabadell"* ens ho recordava quan deia: *"La nostra població havia de tenir una vida modesta, i els antics arrahonesos devien dedicar-se al conreu, espargits per madures, sota un o varis senyors"*.

A l'encert que la Caixa d'Estalvis de Sabadell va tenir quan adquirí, el 1965, la casa i bosc de can Deu oferint-los a tota la Ciutat, s'hi afegeix l'encert de

crear-hi, el 1972, l'Exposició Permanent d'eines agrícoles.

La creixent mecanització de l'agricultura va fent que moltes de les eines, ginyes i mitjans de transport que s'havien utilitzat en les feines del camp siguin ja avui peces de museu.

La majoria de les peces exposades provenen del Vallès, tot i que hi són abundants també les procedents del Bages, Gironès i Osona. Arades, forques,

aixades, trulls d'oli, premses de vi, carros i tartanes, entre moltes altres peces exposades, ens donen testimoni del nostre passat agrícola.

***

Si, com dèiem al començ d'aquestes notes, tenim història, també podem, i ho fem, com hem vist, mostrar-la.

LLAR DEL LLIBRE

Pg. de la Plaça Major 12 i 34 SABADELL

LLAR DEL LLIBRE Bergara 3. T. 318 27 00 BARCELONA-2

LA LLIBRERIA-LLAR DEL LLIBRE Agda. Sarrià 40. T. 321 04 87 BARCELONA-29

LLAR DEL LLIBRE Pg. de la Plaça Major 12. T. 725 59 59 SABADELL

LLAR DEL LLIBRE Pg. de la Plaça Major 34. T. 725 59 59 SABADELL

LLAR DEL LLIBRE-BARICENTRO T. 718 95 51 BARBERÀ DEL VALLÈS

